



Верховний  
Суд

# Окремі питання розгляду справ у спорах, що виникають в сфері спадкування

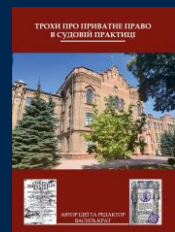
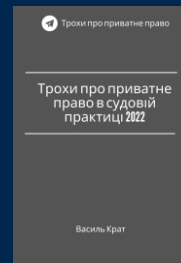
**Василь Крат,**  
суддя Верховного Суду  
кандидат юридичних наук, доцент  
Telegram: <https://t.me/glossema>

10 березня 2023 року

## Джерела

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в соціальній мережі Facebook за 2021 рік) / Редактор та упорядник В. І. Крат. – Київ, 2021. 234 с. URL: <https://t.me/glossema/2>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2022 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2022. 444 с. URL: <https://t.me/glossema/727>



# I. Трохи про спадкування

## Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

У доктрині приватного права зауважується, що ієрархія актів цивільного законодавства може базуватися на їх юридичній силі (вимір по вертикалі). Вона поширюється, по-перше, на співвідношення закону та підзаконних актів та, по-друге, на співвідношення Конституції та законів (як кодифікованих, так і інших (поточних)). Одночасно слід визнати існування ієрархії між ЦК як кодифікованим законом та іншими (поточними) законами, що регулюють цивільні відносини. Ця ієрархія базується на визнанні ЦК основним актом цивільного законодавства (вимір ієрархії по горизонталі) (див. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. - Харків: ЕКУС, 2020. - С. 45).

Стосовно виміру ієрархії актів цивільного законодавства по горизонталі, то в статті 4 ЦК України закріплюється пріоритет норм ЦК (як основного регулятора приватних відносин) над нормами інших законів. Причому, що такий спосіб вирішення колізії норм ЦК із нормами інших законів, із констатацією пріоритету норм ЦК над нормами інших законів, підтримувався, зокрема, Конституційним Судом України (див. рішення від 13 березня 2012 року у справі № 5-рп/2012), Верховним Судом України (див. постанову Верховного Суду України від 30 жовтня 2013 року у справі № 6-59цс13, постанову Верховного Суду України від 16 грудня 2015 року у справі № 6-2023цс15), Великою Палатою Верховного Суду (див. постанову Великої Палати Верховного Суду від 22 червня 2021 року в справі № 334/3161/17 (провадження № 14-188 цс 20)).

## Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

Щодо виміру ієрархії актів цивільного законодавства по вертикалі, то в статті 4 ЦК України встановлено повний перелік нормативно-правових актів, якими можуть регулюватися цивільні відносини. Крім Конституції України, ЦК України та інших законів України, цивільні відносини можуть регулюватися, за загальним правилом, лише такими підзаконними актами, як: акти Президента України, видані у випадках, установлених виключно Конституцією України; постанови Кабінету Міністрів України, що не суперечать положенням ЦК України та інших законів України. Якщо постанова Кабінету Міністрів України суперечить положенням ЦК України, або іншому закону, мають застосовуватися відповідні положення ЦК або іншого закону. Інші органи державної влади України та органи влади Автономної Республіки Крим можуть видавати нормативні акти, що регулюють цивільні відносини, лише у випадках і в межах, установлених Конституцією України та законом. Таким чином можливість видання актів цивільного законодавства на підзаконному рівні для зазначених органів суттєвим чином обмежена (див. постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 06 листопада 2019 року в справі № 490/7071/16-ц (провадження № 61-25815св18)).

## Зупинення строку на прийняття спадщини постановою КМУ

Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

Тлумачення вказаних норм, з урахуванням виміру ієрархії актів цивільного законодавства по вертикалі, свідчить, що:

правила щодо строку на прийняття спадщини (початок перебігу, наслідки спливу) регулюються Цивільним кодексом України, який прийнятий Верховною Радою України і є основним актом цивільного законодавства України;

строк на прийняття спадщини по своїй сутності є присічним (статті 1270, 1272 ЦК), оскільки його сплив призводить до того, що спадкоємець вважається таким, який не прийняв спадщину. Тобто сплив строку «присікає» право на прийняття спадщини. Проте в законі, вочевидь з урахуванням сутності права на прийняття спадщини як майнового, передбачена можливість: за згодою самих спадкоємців, що прийняли спадщину, подати заяву про прийняття спадщини (частина друга статті 1272 ЦК України); для спадкоємця звернутися з позовною вимогою та за наявності поважної причини суд визначає додатковий строк на прийняття спадщини (частина третя статті 1272 ЦК України);

## Зупинення строку на прийнятті спадщини постановою КМУ Постанова КЦС ВС від 25.01.2023 року у справі № 676/47/21

законодавець як у статті 1270 ЦК України, так і в інших нормах ЦК України, не передбачає допустимості існування такої конструкції як «зупинення перебігу строку на прийнятті спадщини» та можливості в постанові Кабінету Міністрів України визначати інші правила щодо строку на прийнятті спадщини;

пункт 3 постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» (в редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) суперечить статтям 1270, 1272 ЦК України, а тому не підлягає застосуванню.

## Форма правочину та її недотримання

### Редакція до Закону № 738-IX

#### Стаття 638. Укладення договору

1. Договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

### Чинна редакція

#### Стаття 638. Укладення договору

1. Договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору.

(Абзац перший частини першої статті 638 із змінами, внесеними згідно із [Законом № 738-IX від 19.06.2020](#))



## Форма правочину та її недотримання до Закону № 738-IX

У разі, якщо правочин вчинений без дотримання вимог щодо його форми він може кваліфікуватися як:

- (а) **нікчемний**, у випадку якщо встановлений такий наслідок недотримання письмової форми на рівні закону (наприклад, ч. 2 ст. 1055, ч. 1 ст. 1257 ЦК);
- (б) **неукладений (невчинений)** в тому разі, коли недійсність за недотримання вимог щодо форми не встановлено, але відповідний договір повинен вчинятися в письмовій формі і сторона правочину не виявляла свою волю для вчинення правочину (наприклад, не підписала правочин);
- (в) **вчинений**, але заперечення однією із сторін факту вчинення правочину або оспорювання окремих його частин може доводитися письмовими доказами, засобами аудіо-, відеозапису та іншими доказами. Рішення суду не може ґрунтуватися на свідченнях свідків (абз. 2 ч. 1 ст. 218 ЦК).

## Форма правочину та її недотримання після Закону № 738-IX

У разі, якщо правочин вчинений без дотримання вимог щодо його форми він може кваліфікуватися як:

- (а) **нікчемний**, у випадку якщо встановлений такий наслідок недотримання письмової форми на рівні закону (наприклад, ч. 2 ст. 1055, ч. 1 ст. 1257 ЦК);
- (б) **вчинений**, але заперечення однією із сторін факту вчинення правочину або оспорювання окремих його частин може доводитися письмовими доказами, засобами аудіо-, відеозапису та іншими доказами. Рішення суду не може ґрунтуватися на свідченнях свідків (абз. 2 ч. 1 ст. 218 ЦК).

## Непідписаний заповіт - нікчемний

### Постанова КЦС ВС від 12 березня 2020 року в справі №716/1051/17

У постанові Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 22 січня 2020 року в справі № 674/461/16-ц (провадження № 61-34764св18) зроблено висновок, що «підпис є обов'язковим реквізитом правочину, вчиненого в письмовій формі. Наявність підпису підтверджує наміри та волю й фіксує волевиявлення учасника (-ів) правочину, забезпечує їх ідентифікацію та цілісність документу, в якому втілюється правочин. Внаслідок цього підписання правочину здійснюється стороною (сторонами) або ж уповноваженими особами»

Заповіт має бути **особисто підписаний заповідачем** (абзац 1 частини другої статті 1247 ЦК України). У частини першій статті 1257 ЦК України передбачено, що заповіт, складений з порушенням вимог щодо **його форми, є нікчемним**.

Непідписання заповіту заповідачем свідчить, що заповіт складено з порушенням вимог щодо його форми, та, відповідно до частини першої статті 1257 ЦК України, це має **наслідком його нікчемність**. Суди встановили, що підпис від імені ОСОБА\_3 в оригіналі заповіту від 15 серпня 2005 року виконаний не ОСОБА\_3, а іншою особою. За таких обставин, заповіт ОСОБА\_3, складений 15 серпня 2005 року, є нікчемним на підставі частини першої статті 1257 ЦК України.

## Поділ спадщини

Постанова КЦС ВС від 22 січня 2020 року

у справі № 243/6275/16-ц (провадження № 61-42813св18)

Тлумачення статті 1278 ЦК України свідчить, що якщо спадкодавець склав заповіт і в ньому не зазначив частки спадкоємців, вони вважаються рівними. Навпаки, якщо заповідач розподілив спадщину між спадкоємцями в нерівних частках, то кожний має право саме на ту частку, яку вказав спадкодавець. За відсутності заповіту частки кожного спадкоємця в спадщині визнаються рівними. Відступ від цього принципу можливий за домовленістю спадкоємців між собою (стаття 1267 ЦК України).

Спадщина належить спадкоємцям, які прийняли її на праві спільної часткової власності (частина четверта статті 355 ЦК України), а тому при її поділі застосовуються правила передбачені в главі 26 ЦК України, які регулюють відносини спільної часткової власності. Якщо згоди про поділ спадщини досягти не вдалося, то поділ провадиться в судовому порядку відповідно до часток, які належать кожному із спадкоємців за законом або за заповітом.

Вирішення судового спору щодо поділу спадкового майна не залежить від отримання спадкоємцями свідоцтва про право на спадщину.

## Підстави для недійсності свідоцтва

### Постанова КЦС ВС від 27 січня 2021 року у справі № 463/1540/14-ц

У статті 1301 ЦК України, як підставу визнання свідоцтва недійсним, прямо вказано лише відсутність права спадкування в особі, на ім`я якої було видане свідоцтво. Це має місце, зокрема, у разі, якщо ця особа була усунена від спадкування; відсутні юридичні факти, що давали б їй підстави набути право на спадкування - утримання, спорідненість, заповіт; у випадку, коли спадкодавець, оголошений у судовому порядку померлим, виявився насправді живим і судове рішення про оголошення його померлим скасоване.

Іншими підставами визнання свідоцтва недійсним можуть бути: визнання заповіту недійсним, визнання відмови від спадщини недійсною, визнання шлюбу недійсним, порушення у зв`язку з видачею свідоцтва про право на спадщину прав інших осіб, включення до свідоцтва майна, яке не належало спадкодавцю на момент відкриття спадщини тощо.

**Витребування частки в праві спільної часткової власності?!**

**Ухвала КЦС ВС від 19 січня 2022 року**

**у справі № 362/2707/19 (провадження № 61-285св21)**

Колегія суддів дійшла висновку, що при застосуванні статті 388 ЦК України у подібних правовідносинах витребувати можна лише індивідуально визначене майно, або майно яке виділено в натурі, а тому вважає за необхідне відступити від висновку Верховного Суду України, викладеного у постанові від 02 вересня 2015 року у справі № 6-1168цс15 та у постанові від 16 серпня 2017 року у справі № 2608/12111/12 (провадження № 6-54цс17) оскільки Велика Палата Верховного Суду ще чітко не висловлювала правову позицію з цього питання та не надавала правовий аналіз можливості такого способу захисту порушеного права за відсутності виділення належної позивачу частки у майні без виділення цієї частки в натурі.

Витребування частки в праві спільної часткової власності?!  
Ухвала Великої Палати Верховного Суду від 13 квітня 2022 року  
у справі № 362/2707/19 (провадження № 14-21цс22)

Велика Палата Верховного Суду вважає мотиви, викладені в ухвалі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 19 січня 2022 року, такими що містять обґрунтування необхідності тлумачення зазначених норм матеріального права, а тому вважає за необхідне прийняти справу до розгляду.

## Розумне обчислення строку

Постанова КЦС ВС від 16.06.2021 у справі № 554/4741/19

**Строк як часова категорія** характеризується не тільки початковим, а й кінцевим моментом.

Для правильного обчислення різних видів строків важливе значення має визначення початок їх перебігу. Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

Тобто день, в якому безпосередньо мав місце момент початку перебігу строку, при обчисленні останнього не враховується.



## Розумне обчислення строку

Постанова КЦС ВС від 16.06.2021 у справі № 554/4741/19

Положення статті 253 ЦК України поширюються й на інші випадки встановлення початку перебігу строків. **Колегія суддів, з урахуванням принципу розумності**, враховує, що в окремих положеннях ЦК міститься правило про визначення перебігу строку «від дня» чи «з часу», а не «від наступного дня». Такий прийом законодавчої техніки законодавець застосував, керуючись принципом економії нормативного матеріалу, проте він жодним не змінює загального правила передбаченого в статті 253 ЦК України. **Тому початок перебіг строку для прийняття спадщини починається з наступного дня після відповідної календарної дати, тобто строк для прийняття спадщини має обчислюватись з наступного дня після дня смерті особи або оголошення її померлою.**

При визначенні кінцевого дня строку слід урахувувати, що правила частини п`ятої статті 254 ЦК України поширюються на будь-які сфери цивільно-правового регулювання і стосуються будь-яких суб`єктів цивільних правовідносин. Тому коли останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

## Строки для пред'явлення кредиторами вимог до Закону № 2478-VIII

Стаття 1281. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців

2. Кредиторові спадкодавця належить протягом шести місяців від дня, коли він дізнався або міг дізнатися про відкриття спадщини, пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від настання строку вимоги.

3. Якщо кредитор спадкодавця не знав і не міг знати про відкриття спадщини, він має право пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, протягом одного року від настання строку вимоги.

## Строки для пред'явлення кредиторами вимог після Закону № 2478-VIII

Стаття 1281. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців

2. Кредиторові спадкодавця належить пред'явити свої вимоги до спадкоємця, який прийняв спадщину, не пізніше шести місяців з дня одержання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину на все або частину спадкового майна незалежно від настання строку вимоги.

(Частина друга статті 1281 в редакції Закону № 2478-VIII від 03.07.2018)

3. Якщо кредитор спадкодавця не знав і не міг знати про прийняття спадщини або про одержання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину, він має право пред'явити свої вимоги до спадкоємця, який прийняв спадщину, протягом шести місяців з дня, коли він дізнався про прийняття спадщини або про одержання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину.

(Частина третя статті 1281 в редакції Закону № 2478-VIII від 03.07.2018)

### Закон № 2478-VIII

#### II. Прикінцеві та перехідні положення

2. Цей Закон застосовується до відносин, що виникли після введення його в дію, а також до відносин, що виникли до введення його в дію та продовжують існувати після введення його в дію, крім частини четвертої статті 36 Закону України "Про іпотеку", що застосовується виключно до договорів і угод, укладених після введення в дію цього Закону.

## Строки для пред'явлення кредиторами вимог після Закону № 2478-VIII Постанова КЦС ВС від 31.03.2021 у справі № 650/1180/19

Позичальник ІНФОРМАЦІЯ\_1 помер, борг не повернув. При цьому у розписці від 19 листопада 2005 року не встановлено строк повернення позики.

Згідно з пунктом 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 03 липня 2018 року № 2478-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», що набрав чинності 04 листопада 2018 року і введений в дію 04 лютого 2019 року, встановлено, що цей Закон застосовується до відносин, що виникли після введення його в дію, а також до відносин, що виникли до введення його в дію та продовжують існувати після введення його в дію.

Спірні правовідносини виникли 22 вересня 2018 року, після смерті спадкодавця, ОСОБА\_2 прийняла спадщину 05 лютого 2019 року, відтак, застосуванню підлягає положення статті 1281 ЦК України у редакції після прийняття Закону України від 03 липня 2018 року № 2478-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», тому апеляційний суд дійшов передчасного висновку про порушення позивачем строку пред'явлення вимоги до спадкоємця боржника. Таким чином, у порушення статей 89, 263-264, 382 ЦПК України апеляційний суд на зазначені вище положення закону уваги не звернув, застосував положення статті 1281 ЦК України у редакції, яка діяла до прийняття Закону України від 03 липня 2018 року № 2478-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», що призвело до неправильного вирішення справи.

## II. Трохи про COVID-19 і відсторонення

Ухвала КЦС ВС від 03 серпня 2022 року  
у справі № 130/3548/21 (провадження № 61-4479св22)

Колегія суддів вважає, що очевидна необхідність формування єдиної правозастосовчої практики у справах про відсторонення працівників від роботи з підстав їх відмови або ухилення від обов'язкових профілактичних щеплень проти гострої респіраторної хвороби COVID-19 для забезпечення розумної передбачуваності судових рішень, а тому справа містить виключну правову проблему і її вирішення необхідне для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовчої практики, а також задля запобігання судових помилок, які у подальшому не могли б бути виправлені відповідно до процесуального законодавства внаслідок неможливості касаційного оскарження судових рішень у малозначних справах.

## Ухвала ВП ВС від 07 вересня 2022 року у справі № 130/3548/21 (провадження № 14-82цс22)

Колегія суддів Касаційного цивільного суду дійшла висновку про наявність виключної правової проблеми у даній категорії справ, оскільки на розгляді першої та апеляційної інстанцій перебуває значна кількість справ, пов'язаних з визнанням незаконним наказу про відсторонення від роботи з підстав відсутності щеплення від респіраторної хвороби COVID-19, поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за період відсторонення від роботи. Єдиної практики з вирішення цього питання немає.

Велика Палата Верховного Суду вважає мотиви, викладені Другою судовою палатою Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду в ухвалі від 03 серпня 2022 року, обґрунтованими. Колегією суддів дотримані умови, передбачені частиною п'ятою статті 403 ЦПК України, для передачі справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

## Постанова ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21 (провадження № 14-82цс22)

Нагальна необхідність ужиття державою у 2021 році заходів для захисту здоров'я населення (зокрема, для попередження поширення коронавірусу SARS-CoV-2, мінімізації ризиків ускладнень і смертності у хворих на COVID-19) не викликає сумнівів. Проте слід з'ясувати, чи було нагально необхідним відсторонення позивачки від роботи та наскільки саме таке відсторонення сприяло досягненню зазначеної легітимної мети.



## Постанова ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21 (провадження № 14-82цс22)

Велика Палата Верховного Суду вважає, що відсторонення особи від роботи, що може мати наслідком позбавлення її в такий спосіб заробітку без індивідуальної оцінки поведінки цієї особи, лише на тій підставі, що вона працює на певному підприємстві, у закладі, установі, іншій організації, може бути виправданим за наявності дуже переконливих підстав. У кожному випадку слід перевіряти, чи була можливість досягнути поставленої легітимної мети шляхом застосування менш суворих, ніж відсторонення працівника від роботи, заходів після проведення індивідуальної оцінки виконуваних ним трудових обов'язків, зокрема, оцінки об'єктивної необхідності під час їхнього виконання особисто контактувати з іншими людьми, можливості організації дистанційної чи домашньої роботи тощо.

## Постанова ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21 (провадження № 14-82цс22)

Застосування до позивачки передбачених Переліком № 2153 та Законом № 1645-III заходів не передбачало жодної індивідуальної оцінки виконуваних нею трудових обов'язків, зокрема об'єктивної необхідності під час їхнього виконання особисто контактувати з іншими людьми. Суди не встановили жодних фактів, які б підтверджували нагальність потреби у відстороненні саме позивачки від роботи. Відповідач не стверджував, що, обіймаючи посаду чергової по переїзду, позивачка могла спричинити поширення коронавірусної інфекції серед працівників АТ «Укрзалізниця», учасників дорожнього руху тощо. Її відсторонили від роботи, позбавивши на час відсторонення заробітку, лише тому, що вона працювала в АТ «Укрзалізниця», всі працівники якого підлягали обов'язковому щепленню проти COVID-19 (тоді як для працівників підприємств багатьох інших галузей економіки України таке щеплення було добровільним). Таке відсторонення не можна вважати пропорційним меті охорони здоров'я населення та самої позивачки.

## Постанова ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21 (провадження № 14-82цс22)

Велика Палата Верховного Суду зауважує, що в кожному конкретному випадку для вирішення питання про наявність підстав для обов'язкового щеплення працівника проти COVID-19 і, відповідно, для відсторонення працівника від роботи, слід виходити не тільки з Переліку № 2153, але й оцінки загрози, яку потенційно на роботі може нести невакцинований працівник. Зокрема, слід враховувати і такі обставини, як:

- кількість соціальних контактів працівника на робочому місці (прямих/непрямих);
- форму організації праці (дистанційна/надомна), у тому числі можливість встановлення такої форми роботи для працівника, який не був щепленим;
- умови праці, у яких перебуває працівник і які збільшують вірогідність зараження COVID-19, зокрема потребу відбувати у внутрішні та закордонні відрядження;
- контакт працівника з продукцією, яка буде використовуватися (споживатися) населенням.

Постанова ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21  
(провадження № 14-82цс22)

Визначаючи об'єктивну необхідність щеплення працівника і перевіряючи законність його відсторонення від роботи для протидії зараженню COVID-19, необхідно з'ясувати наявність наведених вище та інших факторів. Однак апеляційний суд залишив указані обставини поза увагою та не врахував, що відповідач не обґрунтовував необхідність відсторонення позивачки тим, що вона, працюючи черговою по переїзду, створювала загрози, які б вимагали вжиття такого суворого заходу втручання у право на повагу до приватного життя, який позбавляв позивачку заробітку».

Справи, розглянуті КЦС ВС, після ухвалення постанови ВП ВС  
від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21  
(провадження № 14-82цс22)

№ 159/22/22, № 464/9030/21, № 130/3550/21, № 751/8696/21,

№ 695/3862/21, № 565/1559/21, № 613/1947/21, № 130/3526/21,

№ 537/6255/21, № 688/51/22, № 697/2309/21, № 750/14822/21,

№ 607/20853/21, № 279/6899/21, № 524/11397/21, № 279/6558/21,

№ 295/17426/21, № 697/2349/21, № 144/1793/21, № 166/1321/21

## Допуск до роботи до винесення судом 1 інстації рішення Постанова КЦС ВС від 01.03.2023 у справі № 464/9030/21

У постанові Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 20 вересня 2021 року у справі № 638/3792/20 (провадження № 61-3438сво21) зазначено, що:  
Відповідно до правового висновку, висловленого Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 26 червня 2019 року у справі № 13/51-04, провадження № 12-67гс19, прикладами відсутності предмета спору можуть бути дії сторін, чи настання обставин, якщо між сторонами у зв'язку з цим не залишилося неврегульованих питань або самими сторонами врегульовано спірні питання. Суд закриває провадження у справі у зв'язку з відсутністю предмета спору, зокрема у випадку припинення існування предмета спору, якщо між сторонами у зв'язку з цим не залишилося неврегульованих питань. З огляду на підхід, який Велика Палата Верховного Суду застосувала у постанові від 26 червня 2019 року у справі № 13/51-04, провадження № 12-67гс19, слід відступити від висновку, сформульованого у постановах Верховного Суду у складі колегії суддів: Першої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 10 квітня 2019 року у справі № 456/647/18, провадження № 61-2018св19; Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 травня 2020 року у справі № 686/20582/19, провадження № 61-1807св20; Першої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 09 вересня 2020 року у справі № 750/1658/20, провадження № 61-9658св20, конкретизувавши цей висновок так, що закриття провадження у справі на підставі пункту 2 частини першої статті 255 ЦПК України можливе, **якщо предмет спору був відсутній як на час пред'явлення позову, так і на час ухвалення судом першої інстанції судового рішення».**

Позивач був допущений до роботи 01 березня 2022 року, то судові рішення в частині позовної вимоги в про поновлення ОСОБА\_1 на роботі слід скасувати та провадження в справі в цій частині належить закрити, оскільки відсутній предмет спору.



## Юрисдикція і банкрутство

Постанова КЦС ВС від 19 січня 2022 року

у справі № 753/9175/20 (провадження № 61-14590св21)

03.05.2018 відкрито провадження у справі про банкрутство Позивача і на час розгляду цієї справи ліквідаційна процедура триває. Відповідно до частини першої, абзацу 1 частини другої статті 7 КУзПБ спори, стороною в яких є боржник, розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими ГПК України, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею.

Господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи вирішує всі майнові спори, стороною в яких є боржник; спори з позовними вимогами до боржника та щодо його майна; спори про визнання недійсними результатів аукціону; спори про визнання недійсними будь-яких правочинів, укладених боржником; спори про повернення (витребування) майна боржника або відшкодування його вартості відповідно; спори про стягнення заробітної плати; спори про поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника; спори щодо інших вимог до боржника.



## Юрисдикція і банкрутство

Постанова КЦС ВС від 19 січня 2022 року

у справі № 753/9175/20 (провадження № 61-14590св21)

У постановах від 15.05.2019 у справі № 289/2217/17, від 12.06.2019 у справі № 289/233/18, від 19.06.2019 у справах № 289/718/18 та № 289/2210/17 Велика Палата Верховного Суду звертала увагу на те, що визначення юрисдикційності усіх майнових спорів господарському суду, який порушив справу про банкрутство, має на меті як усунення правової невизначеності, так і захист прав кредитора, який може за умови своєчасного звернення реалізувати свої права й отримати задоволення своїх вимог.

Таким чином, зокрема, розгляд усіх майнових спорів, стороною в яких є боржник, з дня введення в дію вказаного Кодексу має відбуватися господарським судом у межах справи про банкрутство, яку такий суд розглядає.

До того ж, вирішуючи питання про необхідність розгляду спору, стороною якого є особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, суди мають виходити не тільки з того, чи підлягають такі вимоги вартісній оцінці з урахуванням положень статті 163 ГПК України, а також надати оцінку змісту заявлених вимог та порушеного права або інтересу, на захист якого такий позов подано.

## Юрисдикція і банкрутство

Постанова КЦС ВС від 19 січня 2022 року

у справі № 753/9175/20 (провадження № 61-14590св21)

Велика Палата Верховного Суду звертає увагу на те, що якщо наслідком задоволення вимоги, заявленої у справі, стороною якої є особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, може бути зміна розміру або складу ліквідаційної маси боржника, таку справу слід розглядати у межах справи про банкрутство на підставі статті 7 КУзПБ, а спір є майновим у розумінні положень цього Кодексу.

Предметом розгляду у цій справі є вимоги Позивача про визнання протиправним та скасування рішення реєстратора про реєстрацію права власності; записів про право власності, визнання недійсним Договору купівлі-продажу об'єкта незавершеного будівництва з тих підстав, що державний реєстратор не мав законних підстав реєструвати право власності за АТ «Укрсоцбанк» на об'єкт незавершеного будівництва, який Позивач вважає таким, що належить йому.

## Юрисдикція і банкрутство

Постанова КЦС ВС від 19 січня 2022 року

у справі № 753/9175/20 (провадження № 61-14590св21)

Характер правовідносин між учасниками справи свідчать про те, що у Позивача існує спір з Відповідачами з приводу права власності на об'єкт незавершеного будівництва, який Позивач вважає своєю власністю, внаслідок, зокрема, дій Відповідачів щодо реєстрації такого права за ними.

Отже, цей позов подано на захист майнових прав банкрута, який вважає безпідставною реєстрацію права власності на належне йому майно за іншою особою. Тобто виникнення спірних правовідносин обумовлено незгодою Позивача з правомірністю набуття Відповідачами права власності на об'єкт незавершеного будівництва, що стало підставою для звернення з цим позовом.

З огляду на викладене суди першої та апеляційної інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про те, що заявлені у цій справі банкрутом - ТОВ «Французький бульвар-Еліт» вимоги мають розглядатися у межах справи про його банкрутство відповідно до статті 7 КУзПБ, а доводи Скаржників (пункти 4.1, 4.6, 5.1) про порушення вказаної норми судами Велика Палата Верховного Суду відхиляє як помилкові».



Верховний  
Суд

Дякую за увагу!